

[2 II

631.475(-.615.2)

Juli 1948.

Detailbodemkaart van de Nieuwhoornsche Polder.

Algemeen.

De Oppervlakte van het te karteren gebied was \pm 350 ha. Het doel was na te gaan, in hoeverre de polder zich leende voor egalisatie. Hiervoor bleek het noodzakelijk, het land nauwkeurig af te boren (10 boringen en meer per ha) en in deze polder vooral te letten op:

- 1e. De dikte van de bovengrond.
- 2e. De diepte, waarop het schrale zand voorkomt.
- 3e. De diepte, waarop veen voorkomt.

Tijdens en na de oorlog waren door enige boeren op beperkte schaal egalisaties uitgevoerd, doch het resultaat hiervan was verschillend en in vele gevallen teleurstellend. Het bodemkundig onderzoek heeft deze praktijkervaring kunnen bevestigen, doch tevens nader kunnen preciseren. Men heeft te weinig rekening gehouden met de opbouw van het bodemprofiel.

Opbouw van het landschap.

Veen in de ondergrond.

De diepere ondergrond van de gehele polder bestaat of bestond uit veen. Dit veen behoort tot het grote Hollandse veen en heeft een normale opbouw, d.w.z. van beneden naar boven respectievelijk rietveen, broekveen, mosveen.

Zanddek afgezet op het veen.

Op dit veen heeft de zee een pakket jonge afzettingen gedeponeerd, waarschijnlijk in na-Romeinse tijd. De dikte van deze afzettingen varieert van 0.50 - 2.00 m, nergens dikker. Deze zeeafzettingen zijn in deze polder om twee redenen bijzonder: 1e. Omdat er geen zeer diepe geulen in het veen uitgeschuurd werden.

ISN

138689-02

2e. Omdat het gehele pakket vrijwel vanaf de bovengrond tot op het veen fijnzand is van uniforme korrelgrootte, zonder kleilagen.

Dit wijst er op, dat de overstroming van het veen en afzetting van het zand zeer snel moet zijn. Het kleidek ontbreekt, daar deze polder ongetwijfeld te vroeg is ingepolderd (in 1367). Uit de geschiedenis is het niet bekend, dat de polder later nog is geïmundeerd, hoewel zich in het Zuidwesten een zeer groot wiel bevindt.

De plaatsen, met het dikste pakket zand op het veen, hebben het karakter van ondiepe geulen en zandbanken. Een diepere getijgeul was waarschijnlijk de uit overlevering bekende Mono - mare.

Moertering na de inpoldering.

Na de inpoldering heeft men binnendijs vrijveel gemoerd. Het land heeft hierdoor een zeer ongelijke ligging gekregen. Waar het dikste zandpakket voorkomt, ter plaatse van zandbanken en met zand opgevulde diepere krekken, heeft men geen veen weggestoken. Hierdoor zijn zeer grote hoogteverschillen met de omgeving ontstaan (2 m). In het moergebied heeft men walle-tjes uitgespaard, terwijl men zeer slordig de bovengrond terugzette. Hierdoor is het lagere deel eveneens zeer geaccidenteerd, doch de hoogteverschillen zijn veel kleiner (0.50 - 1 m).

In de moerputten heeft men het mosveen weggestoken tot op het rietveen.

Na de moertering waren de lagere veenputten dras. Hierdoor is op vele plaatsen een venige bovengrond ontstaan, terwijl op de laagste plekken een laag modderklei is afgezet, kalkrijk door de aanwezigheid van vele brak- en zoetwaterschelpjes.

Bodentypen.

Hier volgt een beschrijving van representatieve profielen in de verschillende bodentypen.

- Hoog. Type 1. 0 - 45 cm. Grijsbruine lichte zavel
45 - grijs fijn zand, wat roestig,
op 1.00 tot 2.00 m diepte veen.
- Type 2. 0 - 30 cm Grijsbruine lichte zavel
30 - grijs fijn zand met roest
op 1.00 tot 2.00 m diepte veen.
- Type 3. 0 - 20 cm grijsbruine lichte zavel.
20 - grijs fijn zand met roest,
dieper dan 1 m vaak veen of veenbandjes.

N.B. dit profiel is ook wel als een wal blijven staan langs de moerputten.

Type 4. Als type 3, doch met kleiachtige lagen in de ondergrond.

- Laag. Type 5. 0 - 0.20 m Venige lichte zavel.
0.20 - 0.80 m Grijs fijn zand, iets kleiig met roest.
0.80 - dieper Blauw zand.

Type 6. 0. - - 0.20 m. Venige lichte zavel.
0.20 - 0.60 m Grijs fijn zand, iets kleiig met roest.
0.60 - dieper Blauw zand met veenbandjes

- Zeer laag. Type 7. 0.20 - m Venige bovengrond
0.20 - 0.80 m Grijs zand iets kleiig met roest.
0.80 - dieper Veen.

Type 8. 0. - 0.20 m Venige bovengrond
0,20 - 0.40 m Zandbandjes.
0.40 - dieper Veen.

Type 9. 0 - 0.25 m Kleiig veen met veel zoetwaterslakjes
0.25 - dieper Veen.

Type 10. Slappe modderklei van wisselende dikte, liggend op veen. Zeer veel zoetwaterslakjes.

Type 11. In hoofdzaak typen 1, 2, 3 en 4, doch geëgaliseerd (hoog).

Type 12. In hoofdzaak typen 5, 6 en 7, doch geëgaliseerd (laag)

Opmerkingen.

- 1) Alle zanden, welke op het veen zijn afgezet, zijn kalkrijk.
- 2) De profielen, welke boven het grondwater liggen, zijn zeer doorlatend.
- 3) De humeuze bovengrond is zeer dun (20 - 45 cm) terwijl zich meteen onder de bovengrond zeer onvruchtbaar wit zand bevindt.

Conclusie.

Uit de profielbeschrijvingen is direct af te leiden, dat egalisatie in dit deel van de polder buitengewoon moeilijk is. Verliest men bij het grondwerk te veel bovengrond, dan houdt men niets anders dan schraal, dor zand over. Bij incidentele egalisaties heeft men hierop te weinig gelet, vandaar de teleurstellende resultaten. Bij type 1 kan 50 cm bovengrond teruggezet worden. Bij typen 2 en 3, 30 cm.

Na egalisatie houdt men 2 "typen" percelen over:

- a) percelen, welke 1 m á 1.25 m boven het polderpeil liggen.
- b) percelen, welke 0.50 m boven het polderpeil liggen en tenslotte
- c) een drassige laagte ter plaatse van het oude wiel.

a) Deze percelen bestaan op het ogenblik hoofdzakelijk uit bodentypen 1, 2 en 3 met daartussen lage kommen. Na egalisatie zijn zij geschikt voor bouwland, eventueel zelfs fruitteelt.

b) Deze percelen bestaan op het ogenblik hoofdzakelijk uit de bodentypen 5 tot en met 9. Zij zullen na egalisatie in hoofdzaak slechts voor grasland in aanmerking komen.